

RUBIK 70 és 40

■ Negyven évvel ezelőtt egy fiatal – műszaki és művészeti – kétdiplomás egyetemi tanársegéd az építészeti tanszéken, sok-sok kísérlettel, létrehozott egy furcsa szerkezetet, ami önmagában egy nagyon egyszerű forma volt, ugyanakkor sokféle változásra képes. Senki se gondolta akkor – ő maga se –, hogy ez a tárgy meghatározza majd az életét. Tervezett addig már épületeket, részt vett építészetelméleti kutatásokban, sok mindent csinált, s úgy tűnt, hogy ez is egyike az újabb kihívásoknak: grafikus tervező hallgatóinak térlátását segítő játék konstruálása.

Az alkotás azonban, mint minden nagy alkotás, megvalósulva sokkal több lett, többértelmű és többértékű. Önálló életre kelt kezdetben rögzös hazai útján elindulva, majd kikerülve a világba egyre nagyobb gyorsasággal egyre nagyobb közönséget nyert meg. Néhány év alatt a *Bűvös kocka*, majd később a tervező nevét viselő *Rubik kocka®* meghódította a világot. És úgy hódította meg, hogy tervezője mindmáig itthon maradt, s neve ez által Magyarország márkája lett a huszadik századi nagyvilágban.

Újságírók gyakran őrijtő rejtvénynek nevezték a Kockát, szakemberek az univerzum csodálatos meta-

forájának, de talán a legszebben egy anya beszélt róla, akinek sérült gyermeke számára legnagyobb sikerélménnyé vált a megoldása. Egyaránt forgatták vezető országok ismert politikusai és messzi országok legszegényebb gyerekei, szerveztek belőle újabb és újabb világversenyekeket. Végtelen sok gondolat elindítója lett a tudományokban és a művészetekben, és ami igazán a sajátja, hogy az idő múlásával sem csökkent az érdeklődés iránta. Újabb és újabb generációk fedezték fel maguknak újra, az internetről ömlő híradások a példái.

A Kocka mindenesetre mára 40 éves lett, klasszikus ikonná érett, amelyet egyaránt ünnepelnek az Egyesült Államokban, amint friss helyszíni beszámolóknak tanúsítja, és egykori szülőhelyén, a Magyar Iparművészeti Főiskolán, a mai Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen. A Losonczy Áron kitűnő üvegbetonjából megformázott kocka minapi meghitt avatóünnepsége ugyanakkor az alkotóról is szólt közvetlenül, aki mostanra lett 70 éves. Köszöntjük mi is a legjobb kívánásokkal barátai, munkatársai és sok-sok tisztelője nevében e helyről szintén.

ERNYEY GYULA
designtörténész

**Beyond Rubik's Cube
kiállítás (részlet).
Forgatható kockák
családja / Beyond
Rubik's Cube (detail
of the exhibition).
Family of turnable
Cubes**

[Liberty Science
Center, Jersey
City, NJ, USA,
2014]

Fotó: Kiss Sándor

még csak kézzel lehetett mozgatni a szerkezetet, de a működés szimulációja igazi látvány. Tudjuk, hogy időrendben maga a szerkezet volt az első, és nem a játék. Alkotóját sokszor idézik, hogy amikor a kocka szerkezetén törte a fejét, nem gondolt arra, hogy logikai játékot alkosson, hanem az elemek független mozgathatóságára koncentrált. Erről nyilatkozva mondta: „Ez egy mérnöki megoldás, ami azt biztosítja, hogy az egyes elemek szabadabban mozoghassanak, mint a megszokott tengelyen lévőek. 26 elemből 20 abszolút szabadon mozog.”

Aktuális beszélni a kocka és az internet kapcsolatáról. Itt mutatkozik meg az, hogy a szellem neten keresztül összekapcsolt ereje sokkal erősebb, mint az egyéni tudás. A kockával kapcsolatos tudás, illetve

